

ГОДИНА XII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 23.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

Издави за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

УСПОМЕНА НА ПОК. ПРИЈАТЕЉА.*) ОД МИШЕ ДИМИТРИЈЕВИЋА.

VII.

Ја сам се са покојним Костом познавао још из најранијег детињства, јер смо били из једнога места. Он је био нешто старији од мене, а и школом је био преданом. С тога није било међу нама велике пријатељске интимности. Било је то више познанство деце из једнога места, које се после састанцима о феријама обнављало. Колико смо били заједно, то је било у нижој гимназији у Новом Саду, по он је имао свој засебан круг ђачки, а ја опет мој. Колико се опомињем, били су му ту најбољи другови Васа Вујић, садањи професор Карловачке гимназије, и Тоша Недељковић, данашњи адвокат у Земуну. После смо се растали, и састали смо се тек као млади људи у Пешти. Ја сам довршавао моје универзитетске студије, а он је дошао у праксу Пештанском суду. Ту смо били заједно, али смо један другом били туђи. Наши политични назови, наши погледи на свет и живот, који се већ онда пред нама широм отварао, разилазили се.

После тога оде он у Нови Сад, а годину дана касније сиђем се и ја доле, и заузнем управо његово место у Новосадском маџистрату. Он је био велики бележник, а ја постанем подбележником. Били смо сада један поред другог, делили смо један исти посао, радили смо у једној истој соби, био нам је управо сто до стола. Ту смо се боље упознали, ту смо старо познанство обновили и утврдили га новим

пријатељством. Оно, што нас је пре делило, почело је између нас нестајати. Упућени да терете службе делимо, осећали смо подједнако, шта нас тишти. И за мене и за њега били су то послови и сувише сувопарни. И обоје смо их опет за то са једнаком брижљивошћу и савесношћу свршавали. Као да сам слушао, како му се крила у његовом идеалном полету ломе кроз густе, запуштени шипраг свакидањих тричарија. А и он се мени чудно. Тежље моје летиле су по са свим слободном зраку, високо над загушним ваздухом наше уске и тескобне канцеларије, и опет сам се брзо умео наћи и по закушним земљама, и по рити и по шумама варошким. Завидно ми је управо, што сам се умео спријатељити са стварима са свим обичним.

Тако се сваким даном пред мојим очима све већма откривала она идеална страна његовога духа. И ми смо се ту са свим зближили.

Кад смо се овако заједно нашли, било је с пролећа год. 1869. Он је баш онда некако довршавао време своје кандидатске праксе за адвокацију, и тога лета оде горе те положи испит адвокатски.

Ваљда је и ово било од уплива на његову каснију књижевну радњу. Био је сад свршен човек. Но адвокатску канцеларију није хтео одмах да отвара. Чекао је за то згоду и прилику. Био је задовољан, што је имао диплому у џепу, те је био стресао и последњу бригу из ђачког живота. У таквим околностима могли се опет слободно враћати идеали његовог ђаковања.

*) Види „Позориште“ од г. 1879. број 45.

Те зиме проводила је дружина српског народног позоришта у Новоме Саду. Цело млађе коло интелигенције, што је било онда у Новом Саду, посећивало је редовно представе позоришне. Покојни Коста пратио их је још са особитим интересом. А позориште је баш онда добило било опет нова полета после пораза, што га је оснивањем кнежевског српског позоришта у Београду претрпело било, јер на чело друштва ставио се пок. др. Јован Суботић, који је у оно доба место свога пребивања из Загреба у Нови Сад преместио био. У Кости се сад кренула стара наклоност за позориштем. Хтео је и он, да у ту најмилију народну зграду уложи један камен, те преведе са немачког шаљиву игру: „Мило за драго,“ која се још исте сезоне приказала. Он, који је још као ђак имао оригиналне драмске замисли, ступио је на јавност врло скромно, са преводом; али свакојако са комадом, који се допао.

Те зиме од нове године покрене се омладински орган „Млада Србадија.“ За исти преведе он једну песму с немачког од Линга.

Као што се види, ступао је врло латано и врло опрезно на књижевно поље.

Изгледало је, као да се још није пре-

ломио, као да још није са свим свој, већ да се још колеба и за нечим осврће. И заиста му је још нешто не достајало. Није још био постигао све, за чим је тежио.

Било је баш те зиме једног великог празника после подне. Седили смо заједно у кавани. Дунком пуно света, а још више дима. Досадило нам се и седење. Кренусмо се на улицу, да опружимо ноге. Али напољу опет магла, још гушћа од оног дима у кавани. Одшетамо до једног старијег пријатеља, али га не нађосмо дома. Куда сад? Не знадосмо ни сами. Није нам преостало друго, већ да нас опет гуши или магла, али густе кавански дим.

„Но, баш је ово досадно!“ примети Коста. „Ако нас још и ово не доведе до бољих мисли, да се један пут и ми оженимо, онда баш нисмо заслужили ни да живимо.“

И њему је заиста бећарски живот био досадио. Мислио је, како да се ожени. „Или бар да саставимо какав мали клуб, где би заједно читали и претресали оно, што смо читали,“ настави он у даљем ходу, „јер ово је са свим којешта.“

Он се тако заиста поче и повлачити. Почне се одавати читању. Међу тим мисао женидбе није нигде напуштао.

(Наставиће се).

Позоришно питање у саборском одбору у Загребу.

Саборски прорачунски одбор у Загребу већао је и о позоришном питању.

Расправу је отворио заступник Морфи питањем: Што је са градњом новог позоришта? —

За тим је заступник С. Поповић подсетио, како је једном у сабору закључено, да се влада мора старати, да се субвенција позоришна не прекорачује, па с тога пита: Да ли се поступа према томе закључку?

Иза тих питања бан гроф Куен-Хедервари у опширнијем говору расветлио је цело позоришно питање. Што се тиче градње позоришта бан је до скоро мислио и надао се, да ће моћи питање о градњи решити сложено с варошким заступством. Али се на своју жалост преварио, јер се варошко заступство није могло сложити у погледу места за градњу на ће бан морати по најбољем уверењу то питање сам решити. Ново

позориште мора се градити, то је сигурно, јер се садања зграда може само још толико времена употребљавати колико је потребно за градњу.

Према томе започехе се градњом нове зграде сигурно на пролеће. Али нема сумње, да ће тек онда, кад ново позориште буде са свим готово, позоришно питање у свом опсегу доћи на тапет, те ће се морати да реши. Као досад не ће се смети даље господарити, јер земља апсолутно није у таквом положају, да би уз знатне субвенције могла подмиривати и дефиците, који су знатни. Шта више, буде ли икако могуће, мора се настојати, да се и сама субвенција смањи. Дефицит је износио 1885. године 12.400 фор., прошле године 26.000 фор., а ове године изнеће 23—24.000 фор. Дакле земаљска потпора износи близу 60.000 фор., а та свота није у правом размеру с иметком и другим потребама земље, шта више ни са значајем народног позоришта.

Бану се чини, да разлог тој жалосној околности није толико у самом позоришту колико у опћинству. Да како, у Загребу је мала позоришна публика, али ни та не подупири народни уметнички завод у оној мери, како то тражи патриотизам и оно, што се у позоришту даје. Позориште је понајвише празно; пуне су куће изнимке. И кад гласовити гости дају представе, само је први пут кућа дупком пуна. Публика тако мало мари за позориште, да су готово замењене улоге фактора, које подржавају позориште. На другим местима публика подржава позориште, а земља га субвенционисне, а у Загребу земља га издржава, а публика га субвенционисне. Према томе приказује се знатан новац, што се издаје за позориште, неоправданим издатком, па бан не би се ни часка заустезао кад би могуће било, да тих 50 до 60 000 фор. даде медицинском факултету на кр. свеучилишту, него да ту велику своту земља даје за забаву загребачке публике, којој позориште није права потреба. — Но пошто то није сада могуће и пошто би се укидањем позоришта оштетили знаменити народни интереси, које влада увек радо негује и подупири, мораће се свакако наћи начин, којим би се тим вечним дефицитима стало на пут. Томе ће доћи време, кад буде готово ново позориште. Сад смо у прелазном стању, па се не може мислити на реформе. Наравно, тешкоће

биће онда још теже, јер ће нова и већа зграда требати још више за одржавање, али ће се онда свакако морати позоришно питање из основа решити. Хоће ли се при том морати опера напустити, или не, показаће време.

Заступник С. Поповић предлаже, да се укине опера, која и онако нема народног значаја, а она је највише и крива дефициту.

Др. Врбанић изјављује се против тога предлога, јер сваки народ сме себи дозволити у неким стварима луксус.

Бан такођер није за сада за то, да се укине опера, премда увиђа, да је сувишна. Али с обзиром на садање прелазно стање позоришта; с обзиром на закључак позоришне анкете, која се изјавила за оперу: није сада време за радикалну реформу, док се с новом зградом не створи и нови положај позоришни. Онда ће се моћи позоришно питање свестрано решити. —

Извештај др. Егердорфер изјављује се за предлог Поповићев, те примећује, ако тај предлог не буде примљен, да се онда уврсти као субвенција 50.000 фор, јер је напоследку државној благајни све једно, под којим именом подмирује потребу, да ли само под именом субвенције, или под именом субвенције и дефицита.

Дебата је закључена тиме, да није примљен ни један предлог него је прихваћена досадања субвенција од 2.000 фор. без икаква додатка.

Л И С Т И Ћ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Карло XII. на острву Рујану, историјска шалва игра у 4 чина, по енглеском од Ј. Планче-а. Превео Лаза Телечки.)

У суботу 7. о. м. отпочела је народна позоришна дружина низ приказа својих, којима ће нас за два месеца овде забављати и поучавати. За тај је дан одређена била „Црна пега“ (A sötét pont) Мађара Григорија Чикије, али ју је са напрасне болести М. Димитријевића, који у том Чикијевом комаду приказује једну од најважнијих улога морала заменити стара историјска шалва игра „Карло XII. на острву Рујану.“ Та је игра, колико се сећамо, још у јесен 1868. године последњи пут била приказана овде а ове су је године извадили из прашине, на ново је научили и сад је дају тобоже са неком дражи новине. Нисмо противни, да се та глума кадикад баш на невољи нађе, кад се нема ни куд ни камо, па да испомогне, као што је то овог пута било, али не бисмо световали управи, да јој даде стална места у репертоару народног позоришта. Покојни ју је Телечки истина лепо превео, — ма да се не даје порећи, да ипак има

прилично грешака језичких, које је требало приликом, кад се комад наново учио, поисправљати, — а и у Адаму Броку и Матији Мукеболту има два оригинална презанимљива типа, који се глумцима кроја покојнога Лазе Телечкога и живог Пере Добриновића исплаћују, но ипак није с њом добивено ништа, јер држимо, да се такви по себи прилично неважни доживљаји крунисаних глава, па ма то били и шведски Карли XII., већ преживили, а да би могли трајно интересовати гледаоце. Хвале је вредна ревност редитеља Миљковића, којом је стари тај комад на ново инсценивао, а и лепа студија, коју је употребио на изучавање екстравагантне личности Карла XII., но ми мислимо, да је тај труд достојнији био вредније ствари.

Приказ није текао сасвим складно а то с тога, што неки приказивачи у журби нису имали каде ни меморирати своје улоге. „Бојим се састанка с краљем мога оца“ место „састанка мога оца с краљем“ одостоверено је било без приредбе, а том подобне оманке не би човек шале на прете могао избројати. Г.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

4. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТПЛАТИ 3.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 12. НОВЕМБРА 1887.

РАТ У МИРНО ДОБА.

ШАЉИВА ИГРА У 5 ЧИНОВА, ПО НЕМАЧКОМ ОД МОЗЕРА И ШЕНТАНА,
ПРЕРАДИО БРАНКО М. ЈОВАНОВИЋ. РЕДИТЕЉ: ДОБРИНОВИЋ.

ОСОБЕ:

Бока Спасић, богаташ	Милојевић.
Смиљка, жена му	Д. Ружићка.
Даница Комарова, њихова нећака	М. Максимовићева.
Стевка Берићева, њена другарица	З. Милојевићка.
Сима Чигрић, варошки саветник	Лазић.
Софија, жена му	Ј. Добриновићка.
Јелка, његова кћи.	С. Миљковићка.
Драгић, генерал	Лукић.
Душан Симић, његов побочник	Миљковић.
Гавра Јаснић, његов лекар, поручник	Ружић.
Макса Недић, потпоручник	Добриновић.
Пера Пилулић, апотекар	Васиљевић.
Цветко, слуга Душанов	Кестерчанек.
Јован, слуга	В. Димитријевић.
Јула, куварица } код Спасића	Д. Николићева.

Збива се ма у којој вароши у садашњем времену.

Бољују: М. Димитријевић и М. Марковић.

У суботу 14. (26.) новембра први пут: „ПИТ И ФОКС.“ Хисторијска шаљива игра у 5 чинова, написао Рудолф Готшал. — Редитељ: Миљковић.

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 пре и од 3—5 сахата после подне, а у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.

(B. ult. fizet.)